

Другий тур
X Української олімпіади з лінгвістики
26 березня 2023 р.

Розв'язки задач

Пакаасновос   *молодші класи*

Подані дієслова утворено в мові пакаасновос шляхом звуконаслідування:

Слово	Переклад	Порівняйте
'ахем	чхати	<i>апчи</i>
'е'ем'	прочищати горло	<i>кхе-кхем</i>
hu	роздмухувати вогонь	<i>ху, фу</i>
'öhö	кашляти	<i>кахи</i>
toroho	гриміти	<i>торохкотіти</i>
tum	бити в барабан	<i>тум-тум</i>
wuwu	бурчати	<i>бу-бу</i>
хахас	їсти фрукт	<i>чавкати</i>

Чувабо *молодші та старші класи*

Займенник «цей» з іменниками різних категорій має такий вигляд:

Категорія	Однина	Множина
люди	óddu	ába
предмети	óbu	ési
поняття	ńtti	—

- Щоб отримати переклад займенника «той», останній звук поданої форми достатньо замінити на **-o**.
- Щоб отримати переклад займенника «отой», тон останнього голосного поданої форми слід змінити на **^** та додати до слова **-le**.

Відповіді:

Вираз	Займенник
ті хати	éso
отой ювелір	óddûle
ця слава	ńtti
ця дитина	óddu
отой ніж	óbûle
ці раби	ába
оті батоги	ésîle
та ненависть	ńtto
ці візки	ési
те зерня	óbo
оті друзі	ábâle
та чародійка	óddo

Словник основ дієслів (усі основи закінчуються або на голосний, або на один із двох глухих приголосних *k* та *q*):

ikajuq-	допомагати
isa-	повчати
isuqqi-	втішати
kapi-	колоти
kunik-	цілувати
naalak-	слухати
niqtuq-	хвалити
qanuᅇa-	ображати
tuuq-	бити

Займенникові суфікси (на стику двох приголосних або трьох голосних одна з них випадає):

Підмет					
питальне, I особа	питальне, II особа	спонук., III особа	питальне, III особа		
-ag-	-i-		-aa-		
—	-iᅇa		-aaᅇa	-ᅇa	I особа
-agit	—	-itit	-aatit	-tit	II особа
	-iuk		-auk	-uk	III особа
					Додаток

У заперечних питаннях між основою та суфіксом з'являється фрагмент **-ᅇᅇil-**, а якщо основа закінчувалася на приголосний, то він випадає. У решті питальних речень між основою та суфіксом стоїть **-v-**, якщо основа закінчується на голосний, або **-p-**, якщо основа закінчується на приголосний.

У спонукальних реченнях між основою та суфіксом стоїть **-l-**. У таких реченнях, якщо основа закінчується на приголосний, він одзвінчується: перетворюється з *k* на *g* або з *q* на *r*.

Відповіді до завдання 1:

13	kuniᅇᅇilagit Я не цілую тебе?	16	niqturliuk Хай він хвалить її.
14	kapiᅇaᅇa Він коле мене?	17	isuqqiᅇiᅇa Ти втішаєш мене?
15	tuuqᅇaatit Він б'є тебе?		

Відповіді до завдання 2:

18	Він цілує її? kunikpauk	23	Ти ображаєш її? qanuᅇaviuk
19	Ти повчаєш мене? isaviᅇa	24	Я слухаю тебе? naalakpagit
20	Він не б'є тебе? tuuᅇᅇilaatit	25	Він не втішає її? isuqᅇᅇᅇilauk
21	Ти хвалиш мене? niqtuᅇᅇᅇᅇa	26	Хай він допомагає тобі. ikajurlitit
22	Хай він коле її. kapiliuk		

Лаху *молодші та старші класи*

Деякі комбінації приголосних і тонів трапляються лише у запозичених словах:

	à	â	ā
глухі проривні (p, t, c, k, q)	власні	власні	власні
придихові (ph, th, ch, kh, qh)	запозичені	власні	запозичені
глухі щілинні (f, š, h)	запозичені	запозичені	власні
дзвінки: проривні (b, d, j, g) і щілинні (v, y, ġ)	власні	власні	запозичені
носові (m, n, ŋ)	власні	власні	власні

Завдання 1. Запозичені слова містять групи 2 і 8.

Завдання 2:

Запозичені слова	dā, fâ, hò, khè, phà, thī, yō
Незапозичені слова	cō, ġù, jì, nê, ŋā, pè, qhô, šê, yê

Прості поняття:

Завдання	Слово	Переклад
—	ведь	вода
2	види	правий
2	корож	сова
—	куй	змія
2	кучка	середина, центр
—	кядь	рука
1	кяль	язик
2	оржа	гострий
—	оцю	великий
1	пей	зуб
—	пильге	нога
2	полда	суглоб
2	прамс	впасти
—	пря	голова
2	пукша	м'яз
—	сельме	око
—	сур	палець
2	сускомс	прикусити
2	тёждя	легкий
2	тонгомс	засунути
1	шовонь	потилиця

Складені поняття (продовження — на наступній сторінці):

Завдання	Вираз	Буквальний переклад	Значення
—	види кядь	права рука	довірена людина
—	корожень сельме	совине око	вирлоокій
—	куень сельме	зміїне око	прищ
1	кучка сур	середній палець	середній палець

Завдання	Вираз	Буквальний переклад	Значення
1	кядь кучка	центр руки	долоня
1	кядь пукша	м'яз руки	біцепс
1	кядь шовонь	потилиця руки	задня сторона долоні
—	оржа пей	гострий зуб	хапкий, хваткий
—	оржа сельме	гостре око	проникливий (<i>про погляд</i>)
—	оцю пря कोरोж	сова з великою головою	пугач
1	оцю сур	великий палець	великий палець
—	пей ведь	зубна вода	слина
1	пильге полда	суглоб ноги	щиколотка
—	пильге прамс	падати в ноги	молити, просити
1	пильге пукша	м'яз ноги	литка
1	пря кучка	центр голови	тім'я
1	пря сур	головний палець	вказівний палець
1	сельмовець	вода ока	сльоза
—	сускомс кяль	прикусити язика	промовчати
—	сускомс сур	прикусити палець	
—	тёждя кядь	легка рука	людина, що приносить удачу
—	тёждя пря	легка голова	дурненький, легковажний
—	тонгомс пильге	засунути ногу	пролізти
—	тонгомс пря	засунути голову	настирливо втрутитися